

novi

vičke

junij 2005

Kaj prinaša junijska številka?	3	BESEDA UREDNICE
ERDI generalna skupščina v Sloveniji * Udeležba odraslih v izobraževanju – 2004 * Spletni portal o e-izobraževanju	4-9	DOMAČE NOVIČKE
Aktivni državljani se ne rodijo, marveč se oblikujejo v procesu učenja	10-13	TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2005
Kazalniki razvoja evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja	14-16	UTRINKI IZ SVETA
Izobraževanje odraslih, delo in uresničevanje lizbonskih ciljev * Pot k okrevanju	17-20	S POTI
Izobraževanje odraslih v Sloveniji - realnost in perspektive * Zaposleni niso zadovoljni z možnostmi izobraževanja	21-24	KOTIČEK JE VAŠ
	25-26	POSVETI/KONFERENCE
	27	NOVOSTI IZ KNJIŽNICE

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so strokovno glasilo za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju, ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

V Novičkah objavljamo tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:

- opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
- opis razvojnih, raziskovalnih in drugih programov in projektov;
- sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
- podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
- sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
- novosti v upravljanju in zakonodaji;
- statistične podatke;
- mnenja, stališča in predloge;
- podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
- podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
- prikaze novih knjig, člankov, didaktičnega in drugega gradiva ter novosti s knjižnega trga;
- novosti iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.

V Novičkah objavljamo kratke, jedrnate, objektivne in nepristranske prispevke.

Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za poglobitev stikov z našimi partnerji v tujini izdajamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku. Prejemniki Novičk so posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljnih organizacijah). Novičke pošiljamo brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške izdajanja poravnali iz javnih sredstev, namenjenih izobraževanju odraslih.

Novičke ureja in izdaja ACS.

Odgovorni osebi sta mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja tematskega področja, in Nevenka Kocijancič, urednica.

Oblikovanje: Lina design

Prelom in tisk: Tiskarna Pleško

Naslov uredništva: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana,

telefon: 01 5842 560, faks: 01 5245 881, internet: <http://www.acs.si>, el. naslov: nevenka.kocijancic@acs.si

Novičke lahko preberete tudi na internetu: <http://www.acs.si/novice/>

ISSN 1408-6484 (slovenska izdaja - tiskane)

ISSN 1581-3770 (slovenska izdaja - online)

Naklada 1.900 izvodov

Izdajo glasila Novičke denarno omogoča Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

BESEDA UREDNICE

Nekaj poudarkov **Kaj prinaša junijska številka?**

Na Andragoškem centru Slovenije smo konec maja gostili predstavnike Združenja evropskih inštitutov za raziskovanje in razvoj izobraževanja odraslih - ERDI, zato smo uvodni članek namenili kratki informaciji o tem dogodku. V nadaljevanju so prikazani grobi rezultati nacionalne raziskave *Udeležba odraslih v izobraževanju*. V okviru projekta *Poučevanje in učenje na daljavo* je nastal spletni portal o e-izobraževanju, ki ga predstavljamo. V njem so zajeti pomembni viri (ponudniki, združenja, publikacije, revije ipd.) s področja študija na daljavo in e-izobraževanja.

Letošnji andragoški kolokvij bo, kot ste že zasledili, naravnano na temo *Z vseživljenjskim učenjem do aktivnega državljanstva*, zato smo se odločili, da v daljšem teoretičnem prispevku predstavimo nekatere definicije pojma *aktivno državljanstvo*.

V rubriki Utrinki iz sveta spet poročamo o prizadevanjih za vzpostavitev sklopa kazalnikov, s katerimi bodo merili razvoj evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja v okviru Lizbonske strategije.

V nadaljevanju pišemo še o nekaterih dogodkih, ki so se zvrstili v maju in začetku junija: predstavljamo delovni sestanek partnerjev mednarodnega projekta *Izobraževanje odraslih, delo in uresničevanje lizbonskih ciljev* v Leicesteru; pišemo o mednarodni konferenci v Atenah, kjer se je letos zbralo več sto prostovoljk, ki deluje v mreži za samopomoč Pot k okrevanju; spregovorimo pa tudi o okrogli mizi z naslovom *Izobraževanje odraslih v Sloveniji - realnost in perspektive*, s katero je DOBA obeležila 15-letnico uspešnega delovanja.

Julija Novičke ne bodo izšle, bo pa zato avgustovska številka nekoliko obsežnejša.

Do takrat vam želim prijetne poletne dni,

Nevenka Kocijančič (nevenka.kocijancic@acs.si), ACS

DOMAČE NOVIČKE

Združenja evropskih inštitutov za raziskovanje in razvoj izobraževanja odraslih

ERDI generalna skupščina v Sloveniji

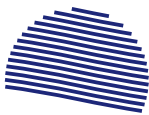
V Združenju evropskih inštitutov za raziskovanje in razvoj izobraževanja odraslih (Consortium of European Research and Development Institutes for Adult Education - ERDI) ima svoje predstavnike šestnajst uglednih ustanov iz Anglije, Belgije, Finske, Grčije, Irske, Italije, Nemčije, Nizozemske, Norveške, Portugalske, Romunije, Slovenije, Škotske, Španije, Švedske in Švice. V konzorciju sodeluje praviloma le en inštitut iz vsake države. Andragoški center Slovenije je postal član Združenja leta 2002.

V ERDI se člani ustvarjalno povezujejo - sodelujejo na konferencah in seminarjih, pripravljajo skupne projekte in publikacije. Glavni organ je skupščina ERDI, ki jo prirejajo enkrat letno. Letošnjo generalno skupščino, ki je bila v Sloveniji od 20. do 22. maja, je gostila in vodila predsednica Združenja, *dr. Vida A. Mohorčič Špolar* (ACS). Udeležilo se je je trinajst udeležencev iz enajstih držav: s Švedske agencije za fleksibilno učenje sta prišla *Hans-Inge Persson* in *Kate Sevon* (CFL, Švedska), z Nemškega inštituta za izobraževanje odraslih *Susanne Lattke* (DIE, Nemčija), z Norveške *Graciela Sbertoli* (VOX), z Nacionalnega inštituta za nadaljevalno izobraževanje odraslih *Alastair Thomson* (NIACE, Velika Britanija), s Finske *Jyri Manninen* (Univerza Helsinki, Center Palmenia za nadaljnje učenje), iz Belgije *Annemie Decrick* (VOCB), z Nacionalne agencije za pismenost odraslih je prišel *Gemma Lynch* (NALA, Irska), z Danske *Peter Bacher* (CVU, Centre for Higher Education Greater Copenhagen), iz raziskovalnega središča Univerze v Barceloni *Gomez Alonso Jesus Javier* (CREA, Španija) in iz Grčije *Ourania Xylouri* in *Anastasios Marantos* (ERGON VTC).

Vsebinski del srečanja je bil posvečen naslednjim temam:

- predstavitvi Andragoškega centra Slovenije (*dr. Vida A. Mohorčič Špolar*),
- predstavitvi projekta Svetovanje v izobraževanju odraslih v Sloveniji (*mag. Tanja Vilič Klenovšek*),
- predstavitvi Smernic izobraževanja odraslih v Sloveniji (*mag. Peter Beltram*),
- obravnavi letnega poročila Združenja (dejavnosti, finančno poročilo, proračun 2005) in načrta dela za leto 2005/2006.

Mateja Pečar (mateja.pecar@acs.si), ACS

Predstavitev nacionalne raziskave **Udeležba odraslih v izobraževanju - 2004**

Andragoški center Slovenije je v letu 2004 izpeljal nacionalno raziskavo o udeležbi odraslih v izobraževanju. Udeležbo smo opredelili, tako kot v mednarodni raziskavi leta 1998, kot sodelovanje odraslih v enem ali več organiziranih učnih dogodkih, ki trajajo več kot pet ur na leto na kakršnem koli področju izobraževanja. Raziskavo smo izpeljali na reprezentativnem vzorcu prebivalcev in prebivalk Slovenije (2.457), starih od 16 do 65 let. Vprašanja, ki se nanašajo na udeležbo v izobraževanju, izhajajo iz raziskave o Pismenosti in udeležbi odraslih v Sloveniji iz leta 1998. Raziskavo je financiralo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport. Pri izpeljavi raziskave je sodeloval tudi CATI center, ki je izpeljal telefonsko anketo.

Nacionalno raziskavo smo zasnovali tako, da omogoča primerjavo z raziskavama o udeležbi odraslih v izobraževanju v letih 1987 in 1998. Ugotoviti smo želeli stanje in značilnosti vključevanja odraslih v izobraževanje v Sloveniji, spremembe v vključenosti v izobraževanje in značilnosti vključenih v primerjavi z letom 1998 ter primerjati rezultate raziskave v letu 2004 z rezultati prejšnje nacionalne in mednarodne raziskave.

Rezultati raziskave o udeležbi na ravni celotne populacije, stare od 16 do 65 let, kažejo (zbirali smo podatke o vključitvah za obdobje enega leta), da je v izobraževanju dejavnih 37 % (leta 1987 – 27,6 %, leta 1998 – 31,1 %). Gre torej za približno 20 % povečanje udeležbe v izobraževanju odraslih v primerjavi z letom 1987. Tistih, ki bi se izobraževali, če bi bili izpolnjeni določeni pogoji¹ (morebitni dejavni), je 20,3 % (leta 1998 - 27,5 %, leta 1987 – 10,5 %). Delež tistih, ki se, ne glede na kakršne koli ugodne pogoje, ne bi izobraževali (nedejavni), je še vedno sorazmerno velik – 42,7 % (leta 1998 – 41,5 %, leta 1987 – 62,4 %). V primerjavi z letom 1998 se je povečal za 1,2 odstotno točko oziroma za skoraj 3 %. Kljub izboljšanju stanja v posameznih kategorijah, izraženih z dejavnostjo v izobraževanju (dejavni, morebitni dejavni, nedejavni), v primerjavi z letom 1998, še vedno ostaja dejstvo, da je po šestih letih, kljub velikemu poudarjanju nujnosti vlaganja v razvoj človeških virov, izven izobraževalnih aktivnosti več kot polovica prebivalstva (63 %). Čeprav je bil v primerjavi z letom 1998 dosežen premik v smeri vseživljenjskega učenja, ostaja to za Slovenijo še vedno cilj za bodočnost. Po mednarodni opredelitvi iz raziskave v letu 1998 bo vseživljenjsko učenje

¹ Med pogoji so navedli: več časa, manjša obremenjenost z zaposlitvijo, večja izobraževalna ponudba, ustreznější programi, zagotovljen primernejši čas za izobraževanje, svetovna pomoč.

stvarnost takrat, ko bo v učenje in izobraževanje vključenega več kot 50 % prebivalstva, torej takrat, ko bomo dosegli deleže, ki so jih dosegle skandinavske dežele leta 1998². Če poskušamo napovedovati, kdaj bi to lahko dosegli glede na hitrost sprememb (5,9 odstotnih točk v šestih letih, vlaganja v izobraževanje odraslih v dosedanjem obsegu), ne da bi upoštevali prilive novih, bolj izobraženih generacij, lahko rečemo, da bo Slovenija leta 2023 dosegla stanje, ki ga je imela Švedska leta 1998! To dejstvo nas opozarja, da je treba v letu 2004 sprejeto Resolucijo o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih jemati zelo resno, sicer bomo nepopravljivo zaostali. Brez tega bodo tudi ambiciozni cilji osnutka Strategije razvoja Slovenije³ neuresničeni.

Podatki iz raziskave kažejo, da med nedejavnimi v letu 2004 (43,7 %, leto 1998 — 41,3 %) in morebitno dejavnimi (21,2 %, leto 1998 — 29 %) prevladujejo ženske, med dejavnimi moški (38,8 %, leto 1998 — 32,3 %). Dejavnih v izobraževanju je bilo 35,1 % žensk (leto 1998 nekaj manj kot 30 %). Najbolj dejavni so prebivalci in prebivalke v starosti med 20. in 49. letom. V povprečju te starostne kategorije presegajo 40 %.

Po vzorcih, ki so se kazali že v letu 1998, je izobrazba nesporen kazalnik dejavnosti v izobraževanju. Znova se potrjuje dejstvo: čim bolj je človek začetno izobražen, tembolj se udeležuje v različnih učnih in izobraževalnih dejavnostih. Največji odstotek izobraževalno nedejavnih ima nekaj razredov osnovne šole, najbolj pa so dejavni tisti, ki imajo diplomu visoke šole, fakultete ali akademije. Prag večje udeležbe v izobraževanju predstavlja 4- ali 5-letna srednja šola. V tej kategoriji je odstotek dejavnosti 47,8 %, medtem ko tisti z nižjimi stopnjami izobrazbe izkazujejo nižje deleže udeležbe v izobraževanju. Gibljejo se med skoraj 80 % pri tistih z nekaj razredi osnovne šole in 46 % pri ljudeh s triletno poklicno šolo.

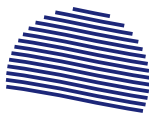
Največ se v izobraževanje vključujejo tisti, ki delajo na svoji kmetiji, v svojem podjetju ali v svobodnem poklicu (57,4 % in 56,5 %), najmanj pa upokojenci in gospodinjje.

V formalno izobraževanje je vključenih slabih 8 % opazovane populacije, v neformalno manj kot tretjina. Podatki kažejo, da si večina vključenih v programe formalnega izobraževanja sama krije stroške izobraževanja, medtem ko večini vključenih v programe neformalnega izobraževanja stroške krije delodajalec. Navedeni podatki opozarjajo, da izobraževanje in učenje odraslih postajata vedno bolj stvar posameznika, ali povedano drugače: finančna odgovornost za izobraževanje in usposabljanje, ki so jo še v letu 1998 prevzemali v treh četrtinah primerov delodajalci, se prelaga na ramena posameznika.

Dr. Vida A. Mohorčič Špolar (vida.mohorcic.spolar@acs.si), ACS

² Finska — 57 %, Danska — 56 %, Švedska — 53 %

³ »Slovenija bo z uresničitvijo te strategije postala ena izmed najbolj razvitih držav Evropske unije ...«

Ob zaključku podprojekta Spletni portal o e-izobraževanju

Nezadržen razvoj tehnologije v zadnjih letih in intenzivne družbene spremembe vse bolj uveljavljajo sodobne fleksibilne in dinamične oblike študija kot alternativo tradicionalnemu izobraževalnemu modelu. E-izobraževanje se v razvitem svetu vse bolj uveljavlja in nezadržno širi. Razvoj e-izobraževanja je povezan z novimi pedagoškimi pristopi, sodobnejšimi študijskimi pripomočki, gradivi in orodiji za izvajanje pedagoškega procesa, med katerimi zavzemajo pomembno mesto **spletni portali**. Uveljavljajo se kot pomembna informacijska podpora v razvoju izobraževanja; njihov pomen pa se še povečuje.

Razvoj spletnega portala o e-izobraževanju¹ je bil eden od ciljev projekta *Poučevanje in učenje na daljavo (Celovita uvedba e-izobraževanja na nacionalni ravni)*². Projekt je finančno podprlo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, koordiniral pa ga je Laboratorij za telekomunikacije na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani. Vsebino portala sta pripravila Andragoški center Slovenije in Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani, tehnično pa je portal postavil Laboratorij za telekomunikacije Fakultete za elektrotehniko Univerze v Ljubljani.

Portal o e-izobraževanju³ bi lahko označili kot povezovalni portal z močno komponento značilnosti portala, usmerjenega k virom za izobraževanje. Glede na takšno usmeritev portala je bila prednost v razvoju vsebinskih storitev. Cilj portala je nuditi dostop do sistematično urejenega izhodišča za pridobivanje različnih informacij s področja e-izobraževanja. Nekatere so bile posebej pripravljene za potrebe portala, medtem ko so bile druge zbrane iz mednarodnih virov, predvsem iz informacij mednarodnih združenj in iz profesionalnih elektronskih mrež na področju e-izobraževanja. Portal je obogatila tudi zbirka informacij na spletni strani Nacionalne projektne enote za študij na daljavo - NCP⁴.

¹ Informacije v portalu se nanašajo tako na študij na daljavo kot na e-izobraževanje. Oba pojma se danes v mnogih primerih prepletata.

² Projekt se je zaključil oktobra 2004. Več informacij o projektu je na voljo na domači strani projekta <http://www.ltfe.org/crp>.

³ Domača stran portala je <http://www.e-studij.net>.

⁴ NCP je bila nacionalni koordinator na področju študija na daljavo v okviru Phare programa (Phare Multi-country Programme for Distance Education) v drugi polovici devetdesetih. NCP je imel sedež na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani do konca leta 2001. V letih 2002 in 2003 so se nekatere dejavnosti NCP izvajale na Andragoškem centru Slovenije. Domača stran NCP je <http://www.uni-lj.si/ncp>.

Vsebina portala je bila pripravljena oziroma izbrana z namenom, da bi zadovoljili potrebe različnih ciljnih skupin - bodisi ustanov bodisi posameznikov, ki jih zanimajo različni vidiki e-izobraževanja (študenti, potencialni študentje, učitelji, tutorji, strokovnjaki, ki želijo pridobiti nova znanja ali osvežiti svoje znanje, vodilno osebje v izobraževalnih ustanovah, tisti, ki so odgovorni za razvoj izobraževanja v Sloveniji ipd.). Portal omogoča tudi pridobivanje informacij kot osnovo za bolj poglobljeno raziskovanje in razvojno delo na različnih področjih e-izobraževanja.

Pri vsebinski zasnovi portala smo izhajali iz splošne opredelitve pojma e-izobraževanje kot izobraževanja, katerega bistvena sestavina je uporaba sodobne informacijske in telekomunikacijske tehnologije. V portalu smo skušali zajeti pomembne vire s področja e-izobraževanja, čeprav to morda ni razvidno iz konkretnega poimenovanja posameznega spletnega naslova. Informacije v portalu so razvrščene v več vsebinskih sklopov in podsklopov:

- ponudniki: izobraževalne ustanove, ki ponujajo e-izobraževanje v Sloveniji in tujini;
- združenja: mednarodna in nacionalna združenja na področju e-izobraževanja;
- publikacije (povezave na elektronske publikacije in seznam tiskanih publikacij);
- elektronske revije, specializirane za študij na daljavo (ŠND) in s prispevki o ŠND;
- tiskane revije, specializirane za ŠND in s prispevki o ŠND;
- članki (slovenski in tuji);
- konference, povezane z e-izobraževanjem, v letu 2003, 2004 in 2005;
- viri informacij: o e-izobraževanju na internetu (portali, diskusijske skupine);
- razvoj: informacije, potrebne za razvoj e-izobraževanja (zanimivi projekti, demo spletni učbeniki, informacije o programih usposabljanja in izobraževanja s področja e-izobraževanja, slovarji in pojmovniki);
- specializirane teme: povezave na specializirana vsebinska področja kot so razvoj programov, študijska podpora, management, kakovost in drugo;
- domače iniciative na področju e-izobraževanja (gre večinoma za različne projekte s področja e-izobraževanja; v okviru nekaterih razvijajo tudi spletne učbenike oziroma krajše izobraževalne programe).

Sedaj vsebuje portal skoraj 600 spletnih povezav oziroma informacij, vendar pa to še zdaleč ne zajema vseh pomembnih informacij s tega področja (niso zajete vse domače iniciative). Poleg tega se ves čas pojavljajo nove informacije, ki bi bile zanimive za objavo v portalu, kot na primer izid novih publikacij, objava novih konferenc, izvajanje novih nacionalnih in tujih projektov, pojav novih ponudnikov programov e-izobraževanja ipd. Portal je bil zasnovan z namenom, da bo redno vzdrževan in polnjen z dodatnimi informacijami. Vzdrževanje portala zahteva tudi preverjanje obstoječih spletnih povezav, saj nekatere spletne povezave čez čas niso več aktivne, ali pa se spremeni njihova namembnost.

Redno vzdrževanje portala zahteva določena denarna sredstva, ki pa zaenkrat za nadaljevanje dela na portalu še niso bila zagotovljena. Bodočnost portala je v veliki meri odvisna od dogovora med ustreznimi partnerji o potrebnosti tovrstnega portala v Sloveniji in rednega dotoka denarnih sredstev, kar bi omogočalo tekoče vzdrževanje portala in tehnično izpopolnjevanje.

Margerita Zagmajster (margerita.zagmajster@acs.si), ACS
Lea Bregar (lea.bregar@ef.uni-lj.si), Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2005

O temi 9. andragoškega kolokvija

Aktivni državljani se ne rodijo, marveč se oblikujejo v procesu učenja

Pojem državljanstva je predmet številnih, pogosto konkurenčnih definicij; o njem potekajo živahne razprave. Različni politični in ideološki pogledi različno opredeljujejo njegov pomen. Ne glede na to, lahko govorimo o nekaterih skupnih dimenzijah:

- vse rabe pojma zadevajo članstvo v neki skupnosti ter naravo odnosov med člani te skupnosti in tistimi, ki ji 'vladajo' (med državo in državljani);
- gre za deskriptivni in normativni koncept, torej, kdo so državljani, kaj počnejo in tudi, kaj naj bi počeli;
- gre tako za skup praks (kulturnih, simboličnih, ekonomskih) kakor tudi za skup pravic in dolžnosti (državljskih, političnih in socialnih), ki opredeljujejo individualno članstvo v določeni vrsti vladavine.

Največ razumevanj državljanstva vsebuje kombinacijo petih elementov: skupinske identifikacije, pravic in upravičenosti, dolžnosti, sodelovanja v javnih zadevah in skupnih vrednot. Tem elementom lahko dodamo še nekatere, ki zadevajo operativne vidike. To sta predvsem razmerje do države in politike ter oblikovanje kolektivne identitete. Nekateri avtorji ločijo legalni in psihološki koncept državljanstva. Legalni koncept označujeta politična in socialna dimenzija, psihološki koncept pa vnaša individualne in kolektivne sposobnosti, ki državljanom omogočajo transformiranje legalnega okvira v vsakdanjo stvarnost. Psihološki koncept je povezan s kognitivnimi in socio-emocionalnimi instrumenti, kot so: znanje, mnenje, vrednote, stališča, 'know-how', ravnanje ipd. S tega zornega kota državljanstvo pomeni učinkovito uresničevanje demokracije, ki se odraža skozi obnašanje, odnose in socialne akcije.

Procesi, kot so: razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije, globalizacija, oblikovanje mednarodnih povezav, erozija države blaginje, pojav novih tveganj, postavljajo koncept državljanstva v popolnoma nov kontekst in spodbujajo potrebo po njegovi redefiniciji. *Held* (cit. v *Cohrane*)¹, sklicujoč se na Marshalla, identificira kot ključne normative vidike državljanstva znotraj novega globalnega reda načelo avtonomije in enako sposobnost za delovanje v ključnih političnih institucijah in

¹ Cochrane, A. (1998) Globalisation, Fragmentation and Local Welfare. Citizenship. V Carter, J., (ured.) Postmodernity and the Fragmentation of Welfare. London and New York: Routledge.

sferah moči. Po drugi strani pa *Cohrane*² vidi možnost, da globalizacija demokracije in državljanstva (kot tudi reakcije na procese lokalizacije) lahko ponudijo nove načine obravnavanja ali prenove ideje aktivnega državljanstva. V tem kontekstu aktivno državljanstvo pomeni participacijo in opolnomočenje (*empowerment*). V današnjih razmerah bi lahko kot pomembno novo značilnost obravnavali tudi aktivno državljanstvo kot oblikovanje novih identitet in civilne akcije. Te bi morali videti tudi kot glavne mehanizme, povezane z razvojem družb.

Če sledimo *Cricku*³, je aktivni državljan več kot le dober državljan, ki je naučeno lojalen in spoštuje pravila. Aktivni državljan je sposoben in primerno opremljen za to, da lahko vpliva na javno življenje, ima razvite kritične sposobnosti za to, da najprej pretehta dokaze in šele potem govori ali ravna, sodeluje v prostovoljskem delu in v javnih dejavnostih in je dovolj samozavesten, da išče vedno nove oblike delovanja.

Tudi v dokumentih Evropske unije zasledimo spremembe v konceptu državljanstva. Spreminja se od tradicionalnega, ki predvsem zagotavlja pravice državljanov, k modernemu aktivnemu državljanstvu, ki obnavlja demokracijo. Spodbuja se aktivno participativno državljanstvo, utemeljeno na celostnem pristopu, ki ga omogoča vseživljenjsko učenje. V tem kontekstu *Edith Cresson* v svojem Predgovoru k *Izobraževanju za aktivno državljanstvo*⁴ ugotavlja, da obstaja resen prepad med legalnim državljanstvom (imeti določene pravice) in dejanskim uveljavljanjem državljanskih pravic, kakor tudi v usposobljenosti, da to počnemo pod enakimi pogoji. Prakso aktivnega državljanstva obravnava kot vprašanje opolnomočenja za prakso demokratične kulture in tega, da se državljanom zdi pomembno delovanje v skupnosti, v kateri živijo po lastni izbiri ali zaradi okoliščin. Izpostavlja tri dimenzije aktivnega državljanstva:

- dimenzijo identifikacije s skupnostjo in vrednotami (afektivna dimenzija),
- dimenzijo usposobljenosti za delovanje (kognitivna dimenzija),
- pridobivanje izkušenj z delovanjem (pragmatična dimenzija).

Tudi Bela knjiga *Teaching and Learning: Towards the Learning Society*⁵ spodbuja k aktivnemu in angažiranemu državljanstvu, ki vključuje spretnosti in samozaupanje, potrebno za to, da državljani lahko kolikor mogoče polno prispevajo k napredku in izboljševanju kvalitete življenja.

² Cochrane, A. (1998) Globalisation, Fragmentation and Local Welfare Citizenship. V Carter, J., (ured.) Postmodernity and the Fragmentation of Welfare. London and New York: Routledge.

³ Crick, B. (2000) *Essays on Citizenship*. London: Continuum.

⁴ CEC (1998) *Education and active citizenship in the European Union*. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities.

⁵ Commission of the European Communities (CEC) (1995) *Teaching and Learning: Towards the Learning Society*. (Bela knjiga). Luxemburg: Office for Official Publications of the European Communities.

Ko povezujeta aktivno državljanstvo z vodenjem in upravljanjem javnih zadev, *Frederich in Vrankem*⁶ pravita, da je aktivno državljanstvo najbolj opredeljeno s participacijo in vključenostjo v politični proces opredeljevanja skupnega dobrega v lokalni skupnosti. V tem smislu je aktivno državljanstvo ključno za socialno povezanost v demokratični družbi predvsem (vendar ne izključno) na lokalni ravni. Menita pa, da je aktivno državljanstvo kompleksen in konfliktен proces, za kar sta vsaj dva razloga:

- strukture reprezentativne demokracije izključujejo navadne državljane iz procesov odločanja;
- eksperimenti participativne demokracije običajno težijo k temu, da vključijo v politični proces določen obseg državljanov srednjega razreda, ne pa tudi zastopanih skupin in revnih.

Aktualni kontekstualni okvir, ki ustvarja strukturne in institucionalne priložnosti za državljanske aktivnosti, predstavlja eno plat angažiranja državljanov, drugo, enako pomembno plat pa lahko iščemo v prijemih pri razvijanju vrednot, stališč, znanj in spretnosti, ki podpirajo izkoriščanje teh priložnosti ali razvijanje novih, ustrežnejših. Kot pravi *Veldhuis*⁷, se »demokratični, družbeno integrirani in aktivni državljani ne rodijo, ampak to postanejo v procesih socializacije«. Demokracije se je treba naučiti in to tudi vzdrževati. Aktivno državljanstvo je hkrati praksa in učni proces, ki terja ustrezno podporo. Tega se očitno zavedajo tudi posamezne države in Evropska unija, saj se vse bolj ukvarjajo z iskanjem učinkovitejših prijemov pri izobraževanju in usposabljanju za demokratično družbeno participacijo.

Ker socialne spremembe v pozno modernih družbah vodijo k eroziji in preoblikovanju t. i. modernega koncepta državljanstva, se tudi formalna (šolska) državljanska vzgoja in izobraževanje vse bolj srečujejo z negotovostjo. Dravljska vzgoja ne more biti več le '*integracija razsvetljenih državljanov s skupnimi vrednotami v skupnosti*', če ne zaradi drugega, potem zaradi različnosti. *Tsang*⁸ opozarja, da je v zadnjih treh desetletjih državljansko izobraževanje podvrženo enakemu preoblikovanju kot sam koncept državljanstva. Njegove teoretske in praktične vidike postavlja na mnogo bolj refleksivne temelje. Ne glede na to, preučevanja kažejo⁹, da so izobraževalne interven-

⁶ RE-ETGACE (2004) *Reviewing Education and Training for Governance and Active Citizenship in Europe – A Central and Eastern European perspective*. Final Report. Nijmegen: University of Nijmegen

⁷ Veldhuis, R. (1997) *Education for Democratic Citizenship, dimensions of citizenship, core competencies, variables and international activities*. Paper to Council of Europe Council for Cultural Co-operation Project on Democratic Citizenship Project Seminar. Strasbourg: Council of Europe.

⁸ Tsang, W. (1996) *Citizenship Education, Modernity and Postmodernity: A sociological analysis*. In Lo, L.N.K. & Man, S.W. (eds.) *Research and Endeavours in Moral & Civic Education*. Hong Kong: Hong Kong Institute of Educational Research, Chinese University of Hong Kong, str. 33.

⁹ Glej ETGACE (2003) *Lifelong Learning, Governance & Active Citizenship in Europe*. Final Report of the ETGACE Project (J. Holford, R. van der Veen). Guildford: University of Surrey in RE-ETGACE (2004) *Reviewing Education and Training for Governance & Active Citizenship in Europe – A Central and Eastern European Perspective*. Final report. The Netherlands: University of Nijmegen.

cije držav na tem področju prvenstveno (včasih izključno) usmerjene na formalni kurikulum (primarno in sekundarno šolanje mladine). Pri tem največkrat ne upošteva-
jo, da prihaja do pomembnih sprememb tudi v samem sistemu izobraževanja. Tako na
ravni Evropske unije kot tudi v posameznih državah članicah postaja ključen koncept
vseživljenjsko učenje, ki zajema formalno in neformalno izobraževanje ter priložnost-
no učenje v različnih okoljih. *Memorandum o vseživljenjskem učenju*¹⁰ naglaša dve
ključni področji, ki ju podpira vseživljenjsko učenje: povečevanje zaposljivosti in
aktivno državljanstvo. To odpira vprašanje vloge neformalnega izobraževanja in
priložnostnega učenja tudi v državljskem in političnem izobraževanju.

Relevanten kontekst za izobraževanje in učenje za aktivno državljanstvo se išče v
sodobni literaturi o izobraževanju odraslih. Teorije učenja poudarjajo situacijsko
oziroma kontekstualno učenje. Poseben pomen dobiva socialno učenje, saj le-to pote-
ka v interakciji posameznika z njegovim okoljem in je tako odvisno od zgodovinskih
in družbenih pogojev. Nenazadnje, znanstveniki, ki se ukvarjajo s pozno modernimi
družbami (Giddens, Beck) naglašajo tudi področja, kot so: delo, civilna družba in pri-
vatna sfera, kot področja življenjskih izkušenj, ki lahko oblikujejo aktivno sodelovanje
posameznikov in kolektivov v družbi.

Vse večji poudarek je na strategijah in intervencijah, ki podpirajo oblikovanje
demokratskih participativnih struktur in razvoj enakopravnega dialoga, kar
omogoča, da se slišijo tudi glasovi slabše izobraženih in zapostavljenih skupin.

Dr. Angela Ivančič (aivancic@acs.si), ACS

¹⁰ Commission of the European Communities (CEC) (2001) *Memorandum on Lifelong Learning*. Luxemburg:
Office for Official Publications of the European Communities

UTRINKI IZ SVETA

Izobraževanje in usposabljanje 2010

Kazalniki razvoja evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja

V Novičkah smo že večkrat poročali o evropskem procesu *Izobraževanje in usposabljanje 2010* in o prizadevanjih za vzpostavitev sklopa kazalnikov, s katerim bi merili napredek sistemov izobraževanja in usposabljanja v okviru Lizbonske strategije. Omembe vredni novejši informaciji s tega področja sta:

- izid drugega Poročila o razvoju¹ (22. marec 2005), v katerem so evropski izobraževalni sistemi prikazani z vidika devetindvajsetih osnovnih in petnajstih izpeljanih kazalnikov ter petih referenčnih ravni;
- zasedanje Evropskega sveta za izobraževanje (24. maja 2005), na katerem so pristojni ministri obravnavali predlog o razvoju novih kazalnikov.

Slednje je pomembno za področje izobraževanja odraslih, zato zaključkom Evropskega sveta namenjamo nekaj več besed.

Evropski svet je potrdil pomembnost spremljanja in merjenja napredka izobraževalnih sistemov kot tudi potrebo po razvoju novih kazalnikov, kar bo v nekaterih primerih trajalo od pet do deset let. Potrdil je vzpostavitev raziskovalne enote za vseživljenjsko učenje pri Skupnem raziskovalnem centru ISPRA v Italiji, saj bo slednje pomembno povečalo raziskovalne zmogljivosti Evropske komisije. Svet je poudaril, da je treba v največji možni meri uporabiti obstoječe podatke in kazalnike ter nadalje izboljševati njihovo primerljivost, zanesljivost in pravočasno razpoložljivost. Razvoj novih kazalnikov na področjih, ki še niso pokrita, naj državam članicam ne bi povzročil nepotrebnih administrativnih in finančnih bremen; prav tako naj se število kazalnikov ne bi bistveno povečalo. Svet je tudi poudaril, da je treba na tem področju še bolj okrepiti sodelovanje Evropske komisije z drugimi mednarodnimi organizacijami (OECD, UNESCO, IEA ipd.).

Svet je povabil Evropsko komisijo, naj deluje v treh smereh:

- na **sedmih** področjih (učinkovitost investicij v izobraževanje in usposabljanje, IKT, mobilnost, izobraževanje odraslih, strokovno usposabljanje učiteljev in izobraževalcev, poklicno izobraževanje in usposabljanje, socialna vključenost in dejavno

¹ Glej objavo dokumenta Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training. 2005 Report. Commission Staff Working Paper. SEC(2005 419) pod datumom 4. april 2005 na strani http://europa.eu.int/comm/education/news/what/index_en.html.

državljanstvo), kjer že obstajajo zbirke podatkov oziroma kjer so EU raziskave že načrtovane, naj razvije in Svetu predloži strategije za njihov razvoj;

- na **dveh** področjih (učiti se učiti in jezikovne kompetence), kjer ni mednarodno primerljivih podatkov, naj Komisija Svetu predloži podrobne predloge za študije, ki bi omogočile razvoj novih kazalnikov;
- na področjih (IKT, kompetence odraslih, strokovno usposabljanje učiteljev), kjer izpeljavo novih raziskav načrtujejo tudi druge mednarodne organizacije (na primer OECD), naj Komisija z njimi sodeluje ter tako poskrbi za pokritje informacijskih potreb.

Med področja, za katera trenutno ni ustreznih kazalnikov, sodi torej tudi izobraževanje odraslih. Prizadevanja tečejo v dveh smereh:

- kako spremljati udeležbo v formalnem in neformalnem izobraževanju ter priložnostnem učenju,
- kako ovrednotiti doseženo znanje in spretnosti.

Podatke o udeležbi v izobraževanju odraslih bo v prihodnje zagotavljala evropska raziskava o izobraževanju odraslih (*Adult Education Survey - AES*), ki je trenutno v pilotni izpeljavi v peščici držav. Zdaj podatke o udeležbi zagotavlja Anketa o delovni sili, ki ima številne pomanjkljivosti, zato strokovnjaki ocenjujejo, da bo nova raziskava pomembno izboljšala kakovost in domet podatkov o udeležbi odraslih v formalnem in neformalnem izobraževanju in priložnostnem učenju. V raziskavo sta vključena tudi modula o lastni oceni rabe in spretnosti na področju IKT in tujih jezikov, vendar ta raziskava ne bo ustrezen vir podatkov o doseženih kompetencah odraslih. Raziskava AES bo v 21 članicah Evropske unije izpeljana v letih 2005 - 2007 (v Sloveniji leta 2006!), ponavljali jo bodo na pet let.

Na področju merjenja doseženih kompetenc odraslih je treba omeniti tri mednarodne pobude:

- raziskava *IALS – International Adult Literacy Survey* (izpeljana 1994 - 1998; v njej je sodelovala tudi Slovenija); merila je besedilno, dokumentacijsko in računsko pismenost;
- raziskava *ALL – Adult Literacy and Life Skills* (izpeljana v obdobjih 2002 - 2004 ter 2004 - 2006); prej omenjenim kompetencam je dodano še analitično reševanje problemov;
- raziskava *PIAAC – Programme for the International Assessment of Adult Competences*; gre za novo pobudo OECD, ki naj bi jo izpeljali v letu 2009; zagotovila naj bi: opredelitev in merjenje razlik med posamezniki in državami kar zadeva kompetence, ki so pogoj za osebni in družbeni uspeh; oceno učinkov kompetenc na družbene in ekonomske rezultate na ravni posameznika in države; oceno učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja pri doseganju teh kompetenc; poskus opredelitve političnih ukrepov, ki bi lahko prispevali k izboljšanju kompetenc.

Evropska komisija se trenutno nahaja pred odločitvijo, ali naj na evropski ravni zastavi povsem novo raziskavo o kompetencah odraslih, ki bi gradila na nekaterih nacionalnih in mednarodnih dosežkih na tem področju, ali pa se naj priključi PIAAC raziskavi. V ta namen je konec aprila organizirala posvet pristojnih strokovnjakov, ki so ocenili, da okoliščine še niso zrele za odločitve glede opredelitve kompetenc, ki naj bi bile predmet raziskave, glede metodologij, ki bodo uporabljene, starostnih skupin ipd. Po informacijah, ki so ta hip na voljo, se sicer zdi, da bi bile evropske podatkovne potrebe pokrite z načrtovano PIAAC raziskavo, obenem pa bi bile omogočene tudi primerjave z državami, ki niso članice Evropske unije, vendar nekatere pomembne okoliščine te raziskave še niso dorečene, zato je treba z odločitvami nekoliko počakati. Udeleženci so podprli pobudo, da se sestanejo predstavniki držav, ki so raziskave na nacionalni ravni že izpeljale (Francija, Velika Britanija, Danska), ter sodelavci Skupnega raziskovalnega centra pri ISPRA, da preučijo možnost ustanovitve evropskega konzorcija, ki bi se ukvarjal z razvojnimi deli na področju ugotavljanja kompetenc odraslih. Oblikovana je bila manjša delovna skupina, ki bo še pred poletjem pripravila konkretnije gradivo o podatkovnih potrebah na področju kompetenc odraslih in možnostih njihovega ugotavljanja.

O nadaljnjem razvoju na tem področju vas bomo obveščali.

Mag. Zvonka Pangerc Pahernik (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

S POTI

Delovni sestanek v Leicesteru

Izobraževanje odraslih, delo in uresničevanje lizbonskih ciljev

Andragoški center Slovenije v letošnjem letu sodeluje v mednarodnem projektu z naslovom *Izobraževanje odraslih, delo in uresničevanje lizbonskih ciljev* (*Adult Education, Work and Achieving the Lisbon Goals*), katerega nosilec in koordinator je Nacionalni inštitut za nadaljevalno izobraževanje odraslih (National Institute of Adult Continuing Education - NIACE) iz Velike Britanije. Partnerji v projektu so: Andragoški center Slovenije, Evropsko združenje za izobraževanje odraslih (European Association for Education of Adults - EAEA) s sedežem v Belgiji in Nemški inštitut za izobraževanje odraslih (German Institute for Adult Education – DIE).

Namen projekta je:

- predstaviti Grundtvigove projekte ter izpostaviti rezultate, ki jih ti projekti prispevajo na področju dela, v skupnosti in osebnem razvoju;
- povezati izobraževanje odraslih in zaposlitveno politiko ter izmenjati izkušnje in uspešne prakse;
- raziskati vpliv spreminjajoče se evropske demografije na področju izobraževanja odraslih; poiskati vloge, ki jih nove generacije Socrates programov pri povezovanju med učenjem in delom lahko uporabijo, da dosežejo kar najboljše rezultate v državah Evropske unije;
- povezati konferenco z učečim se mestom¹ Norwich in lokalnimi organizacijami za izobraževanje odraslih (sejem učenja, dogodki mednarodnega tedna učenja odraslih² in kampanja *Sign Up Now*³).

Cilj projekta je organizirati mednarodno konferenco z naslovom *Izobraževanje odraslih in uresničevanje lizbonskih ciljev* (*Adult Education and Meeting the Lisbon Goals*), ki bo potekala **16. in 17. septembra 2005** na univerzi New Anglia v Norwichu. To je le ena od konferenc v nizu dogodkov, ki jih Velika Britanija pripravlja v času predsedovanja Evropski uniji. Vsebina konference bo temeljila na izobraževanju in usposabljanju v okviru uresničevanja lizbonskih ciljev, s poudarkom na učenju na

¹ http://www.norwich.gov.uk/webapps/atoz/service_page.asp?id=1379

² Glej spletno stran: <http://www.niace.org.uk/ALW/2005/Default.htm>.

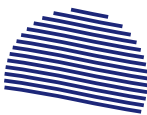
³ *Sign Up Now* je dvoletni dogodek, ki ga organizira NIACE. Kampanja si prizadeva razvijati in povečati dostop do učenja in izobraževanja s podporo lokalnih oblasti. Več o tem je objavljeno na spletni strani <http://www.niace.org.uk/signupnow/January2003/Default.htm>.

delovnem mestu (*workplace learning*), aktivnem državljanstvu (*active citizenship*), demokraciji, vlogi medijev v izobraževanju in uporabi IKT pri participaciji in motivaciji za učenje. Konferenca bo tako mesto, kjer bo mogoče prikazati, kako splošno izobraževanje odraslih lahko prispeva k razvijanju spretnosti in znanja v skupnosti, kako poklicno znanje omogoča posamezniku, da bolje deluje - ne samo na delovnem področju, temveč tudi kot državljan, starš in član skupnosti.

Ciljna skupina so snovalci politike na področju izobraževanja odraslih, praktiki ter vodilni in vodstveni delavci s področja izobraževanja odraslih iz držav članic Evropske unije. S projektom želijo bolje povezati različne oblike izobraževanja odraslih in te povezave dolgoročno ohraniti. Doseči želijo tudi boljše sodelovanje med ustanovami in boljše projektno delo, s poudarkom na učnih učinkih na poklicnem področju in drugih področjih izobraževanja odraslih. S tem bi poskušali doseči boljšo povezanost med obema ciljnim skupinama, rezultati tega pa bi se odražali v izboljšanem delu v dobrobit učečih se.

V **začetku maja** smo se partnerji v projektu sestali na **delovnem sestanku v Leicesteru**, na sedežu NIACE (Velika Britanija). Podrobno smo se seznanili s projektom. Koordinator nam je predstavil načrt in do sedaj opravljene naloge. Skupaj smo razpravljali o vsebini konference, pripravili vsebinski osnutek in določili nadaljnje naloge ter terminski načrt. Partnerske organizacije bomo svoje naloge v veliki meri opravile »na daljavo«, na naslednjem sestanku partnerjev, ki bo septembra, pa bomo z organizacijskim odborom, sodelujočimi študenti prevajalstva, vodji delavnic ter predavatelji opredelili in uskladili končna navodila za nemoteno izpeljavo konference.

Neda Dorđević (neda.dordevic@acs.si), ACS

13. mednarodna konferenca mreže za samopomoč

Pot k okrevanju

V okviru društva Onkoloških bolnikov deluje v Sloveniji mreža prostovoljk, ki vodi svetovalni razgovor z bolnicami neposredno po operaciji raka na dojkah. Pogoj je, da so same prebolele to bolezen. Delovanje je zelo strukturirano: prostovoljke se za to delo posebej usposabljaajo, opravljajo ga enkrat mesečno, trikrat letno se zberejo na superviziji, kjer poročajo o svojem delu in morebitnih težavah ter se dalje usposabljaajo.

Vsako leto se udeležijo tudi mednarodnih konferenc, kjer dodatno pridobijo dragocena znanja in spretnosti. Letos junija (1. do 4. junij 2005) sva se dve prostovoljki iz Slovenije udeležili mednarodne konference v Atenah, ki je potekala v organizaciji mednarodne organizirane mreže za samopomoč *Pot k okrevanju* (Reach to Recovery - RRI), ki deluje pod okriljem Mednarodne zveze za boj proti raku (International Union Against Cancer - UICC).

Mednarodna zveza RRI organizira konference vsaki dve leti. Udeležba je množična. V Atenah se je zbralo več sto prostovoljk z vseh petih kontinentov, žensk, ki jih združuje podobna usoda, saj so se v nekem obdobju svojega življenja morale spopasti s svojo diagnozo – rakom na dojki. Odločile so se, da v svoji bolezni ne bodo same. Zavedle so se, kako pomembno je deliti svoje težave z nekom, ki ima podobne izkušnje. Z združenimi močmi so kljubovale bolezni in pri tem nesebično nudile svojo pomoč tudi drugim 'sotrpinkam'. Te ženske, ki so se za delo prostovoljk posebej usposobile, delujejo v skupinah, z bolnicami v bolnišnici, ali pa kasneje, v njihovih družinah. V državah, kjer obstaja več organizacij za samopomoč, je le-ta organizirana na zelo različne načine. Vsekakor pa vsi soglašajo s tem, da le tista ženska, ki je bolezen sama doživela, lahko v celoti razume na novo obolelo.

Na konferenci so se zbrali številni spremljevalci, družinski člani, ki so postali del boja proti bolezni, in zdravniki, ki so nam posredovali številna strokovna znanja in predstavili novosti s tega področja. Na srečo znanost napreduje z velikimi koraki.

Del konference - *delo v skupinah* - je bil posvečen psihološki opori pri prostovoljnem delovanju z bolnicami. Spoznali smo nekaj novih prijemov in se nekoliko drugače lotevali starih. S kolegico sva se prvi dan vključili v skupino, katere tema je bila *Kako nudi-mo psihološko oporo ženskam*, ki so zbolele za rakom na dojkah. Vodil jo je že dolga leta zelo dejaven Avstralec, *Jeff Dunn*. Podali smo se na pot skozi čas: vrnil smo se v preteklost, postali v sedanosti in se ozrli v prihodnost. V preteklosti smo poiskali čas, ko smo zvedeli za diagnozo in nanizali najrazličnejše občutke, ki so nas takrat prevevali: od zanikanja, nejevernosti, vprašanja, zakaj jaz, strahu, skrbi za svojce do zbiranja poguma, jeze, želje po preživetju, priložnosti za spremembe, razporejanja prednosti. V sedanosti smo se spraševali, *kako so se stvari za nas in naše okolje spremenile?* Odgovori so bili spet zelo različni: sedaj cenimo čas in ga ne zapravljamo v tri dni; ne 'žremo' se zaradi malenkosti, ker smo preživele; želimo pomagati drugim; naučile smo se živeti v sedanosti; poskušamo se znebiti občutkov krivde (tudi in predvsem, kadar delamo napake); smo bolj pozitivno naravnane; zavedamo se, da je življenje lepo; smo samozavestnejše; se raje družimo z drugimi in jih bolje razumemo. In v prihodnosti? Želimo še dalje nuditi oporo drugim, deliti ljubezen, ostati prostovoljke in pri tem delu vlivati pogum obolelim; ne bojimo se več izraziti svojega mnenja in se rade dejavno učimo; želimo ostati dejavne, sanjati dalje svoje sanje, se posvečati duhovnim vrednotam, biti prisotne v spletnih forumih o raku in še in še bi lahko naštevali. Med vsemi

delavnicami (uporaba tehnik, kot so: zdravljenje z glasbo, relaksacije, meditacije in terapije z igro vlog v dramah) sem se lahko udeležila le še terapije z glasbo, kjer sta dve mladi Ćrkinji predstavili svoje delo v bolnišnicah. Obe sta glasbeno izobraženi. Ob instrumentalni spremljavi prepevata z bolniki, spodbujata jih, da sami sproti ustvarjajo glasbo in besedila, s čemer bolj svobodno izrazijo svoje občutke, še posebej tiste, ki se jih ne zavedajo, in hkrati dosežejo bolj vedro razpoloženje. Če se dejavno vključimo v glasbeno izvajanje, se razvedrilo, na kar vse preradi pozabljamo.

V **plenarnem delu** so nastopili zdravniki, ki so ponovno spregovorili o zdravljenju limfedema in predvsem, kako ga lahko preprečimo; veliko razprav je bilo posvečenih hormonskemu zdravljenju raka na dojki; ponovno so nam predstavili možnosti postoperativne rekonstrukcije, različne proteze in podobno. Nova strokovna spoznanja so za nas, prostovoljke, in za naše delo zelo dragocena.

Zelo zanimivi sta bili tudi pričevanji matere in hčere iz Aten. Vsaka je iz svojega zornega kota predstavila doživljanje diagnoze raka na dojki in spopadanja z boleznijo pred več kot desetimi leti. Mati je čudovito posredovala svoje občutke ob tem, kako se je v trenutku 'sesula v prah' njihova na videz ljubeča, celo brezhibna družina. MoŹ je zgubil glavo, mati ni vedela, kdaj in kako bi vest prenesla otrokoma, starima deset in enajst let. Dolgo je odlašala, odšla v bolnico, ne da bi jima povedala zakaj, njiju pa poslala na počitnice. Ob tem je trpela, ker v najteŹjih trenutkih niso bili ob njej. Hči se je mučila sama, ker je slutila, da je nekaj hudo narobe, ni pa vedela kaj, kar je le stopnjevalo njen strah. Nihče je ni potolaŹil. Danes, ko je Źe uspešna študentka, je povedala, kako zelo je materi zamerila, da ji ni povedali resnice; zamerila ji je, da je sploh zbolela, in to, da je bila v letih, ki so sledila, do nje pogosto zelo brezobzirna in napadalna, čeprav je slutila, da jo ima ves čas rada. Temelji njihove družine so se krepko zamajali, vendar so z veliko truda, pogovori in izraŹenimi čustvi uspeli družino postaviti na nove temelje in znova zaŹiveti v soglasju.

Pa še to: zelo smo se zabavali ob video predstavitvi Źensk iz Tajvana. Odločile so se, da se ne bodo vdale bolezni in so priredile veliko modno revijo kopalk, posebej krojenih za Źenske, ki so prebolele raka na dojki. Same so nastopile kot manekenke - tako mlade kot stare, suhe in debele - in se samozavestno sprehodile po modni pisti. Smeha in zabave pri tem ni manjkalo.

Vzdušje na konferenci je bilo vse dni Źivahno in veselo. Toliko sproščenega smeha ni slišati pogosto. Bo Źe drŹalo, da smo tiste, ki smo najprej doŹivele šok diagnoze, kasneje pa pomagovale strah pred boleznijo in se ji končno pogumno postavile po robu, na neki točki 'prevrednotile vrednote' in se znamo veseliti vsakega dne in najmanjših drobcev Źivljenja.

Nataša Elvira Jelenc (natasa.elvira.jelenc@acs.si), ACS

KOTIČEK JE VAŠ

Okrogla miza na Dobi **Izobraževanje odraslih v Sloveniji - realnost in perspektive**

Na DOBI, zasebni izobraževalni organizaciji, v letošnjem letu slavimo že 15-letnico delovanja na področju razvoja in izvajanja izobraževanja otrok, mladine in odraslih. Ta jubilej smo v mesecu maju obeležili z okroglo mizo z naslovom *Izobraževanje odraslih v Sloveniji - realnost in perspektive*, saj prav izobraževanje in usposabljanje odraslih predstavlja pomemben del naše dejavnosti, predvsem pa je to tisto področje, za katerega si želimo, da bi bilo tako v Podravju kot v Sloveniji deležno večje pozornosti in podpore države.

Našemu povabilu, da skupaj spregovorimo o stanju na področju izobraževanja in usposabljanja odraslih v Sloveniji in o prednostih na tem področju v naslednjih letih, so se odzvali predstavniki vseh ključnih ustanov v slovenskem prostoru. Okroglo mizo je moderiral *mag. Franci Pivec*. Prisotne je uvodoma pozdravila direktorica Dobe, gospa *Jasna Dominko Baloh*; predstavila je kazalnike družbenega vpliva DOBE v dosedanjih petnajstih letih delovanja.

Z uvodnim prispevkom je razpravo odprl minister za šolstvo in šport, *dr. Milan Zver*, ki je opozoril, da vseživljenjsko učenje in s tem izobraževanje odraslih postaja vse pomembnejše predvsem z vidika povečanja zaposljivosti prebivalstva. Država namenja za izobraževanje odraslih vse več sredstev, v ta namen so Sloveniji dostopna tudi sredstva evropskega socialnega sklada (ESS), ki pa žal ostajajo neizkoriščena.

Na dejstvo, da se več izobražujejo bolj izobraženi, je opozoril *dr. Janko Muršak*, predsednik Stokovnega sveta za izobraževanje odraslih. Poudaril je, da je treba večjo pozornost nameniti manj izobraženim oziroma 'prikrajšanemu delu' prebivalstva. Po besedah dr. Vide A. Mohorčič Špolar, direktorice Andragoškega centra Slovenije, se je v zadnjih šestih letih delež vključenih v izobraževanje odraslih povečal le za šest odstotnih točk. To vsekakor ni podatek, s katerim bi lahko bili v Sloveniji zadovoljni. Če želimo povečati število vključenih v izobraževanje, moramo poiskati odgovore na številna vprašanja, kot na primer: kako motivirati manj izobražene za izobraževanje, kako spodbuditi delodajalce k večjemu vlaganju v izobraževanje in usposabljanje, kako spodbuditi sindikate, da bodo prepoznali pomen učenja in izobraževanja in se zavzemali za večja vlaganja v znanje.

Raziskava, ki jo je pred tremi leti izpeljala Gospodarska zbornica Slovenije (GZS), je pokazala, da podjetja, ki več vlagajo v izobraževanje zaposlenih, ustvarjajo višjo dodano vrednost. Vendar je po besedah *Janeza Dekleve*, vodje službe za izobraževanje na GZS, to predvsem značilnost velikih podjetij; majhna in srednje velika podjetja pa bodo morala v bodoče nameniti več sredstev in časa izobraževanju in usposabljanju zaposlenih, če bodo želela slediti tehnološkemu razvoju.

V Sloveniji smo lahko ponosni na dobro razvito mrežo izvajalcev izobraževanja odraslih, ki vključuje tako srednje šole, višje strokovne šole in ljudske univerze kot zasebne organizacije. Paleta različnih izvajalskih organizacij predstavlja dragocen potencial za nadaljnji razvoj izobraževanja in usposabljanja odraslih. Prispevki *Jelice Pegan Štemberger*, predsednice združenja zasebnih izobraževalnih organizacij, *mag. Andreja Sotoška*, generalnega sekretarja Zveza ljudskih univerz Slovenije, *Ide Srebotnik* iz Društva srednjih šol Slovenije in *Alojza Razpeta* iz Združenja višjih šol so jasno nakazali, da so izobraževalne organizacije ne le izvajalci, temveč tudi ustvarjalci politike na tem področju. Izvajalske organizacije so pomemben partner tudi na področju izobraževanja in usposabljanja brezposelnih, kar je poudarila *Miša Horvath Derganc* z Zavoda RS za zaposlovanje.

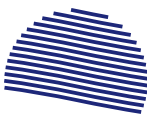
Niz dilem in nerešenih vprašanj ter izzivov, ki nas čakajo na tem področju, bo mogoče konstruktivno reševati samo, če bodo izvajalske organizacije - tako javne kot zasebne - partnerji državi pri nadaljnjem razvoju področja, pripravi novih programov oziroma programske ponudbe, nadgradnji obstoječega sistema prepoznavanja in priznavanja neformalno pridobljenega znanja in veščin, uvajanju kakovosti, pa tudi pri uvajanju in zagotavljanju standardov, normativov ter financiranja na tem področju. *Dušanka Lužar* iz Sklada za razvoj in usposabljanje človeških virov Maribor, je opozorila, da lokalne skupnosti nimajo dovolj sredstev za izobraževanje odraslih glede na obstoječe potrebe in razvojne cilje, zato je nujno, da se vzpostavi sistem, ki bo omogočal usmerjanje sredstev ESS. Če želimo uspešno in učinkovito izkoristiti ta sredstva Evropske unije, potem je treba takoj začeti z usposabljanjem tistih, ki s temi instrumenti upravljajo, prav tako pa tudi z usposabljanjem izobraževalcev.

Okrogla miza je pokazala, da je izobraževanje odraslih področje s številnimi odprtimi vprašanji in dilemami, s katerimi se bo treba nemudoma spoprijeti. Predlogi oziroma zaključki okrogle mize predstavljajo dobro izhodišče za nadaljnje dejavnosti in razprave na tem področju, in sicer:

- Več dejavnosti je treba nameniti ozaveščanju posameznikov, podjetij in lokalnih skupnosti za vlaganje v izobraževanje in usposabljanje, prav tako pa tudi motiviranju odraslih za izobraževanje in vseživljenjsko učenje.
- Če želimo zagotavljati večjo dostopnost izobraževanja različnim skupinam odraslih, je treba skrbeti za uravnotežen razvoj in izvajanje formalnega in neformalnega izobraževanja ter priložnostnega učenja.

- K nadaljnjemu razvoju izobraževanja odraslih lahko prispevajo tako javna mreža institucij kot zasebne izobraževalne ustanove, zato je treba zagotoviti enake možnosti za sodelovanje pri razvoju in izvajanju izobraževalnih programov za odrasle tudi slednjim. O vlogi in pomenu različnih izobraževalnih ustanov za nadaljnji razvoj izobraževanja odraslih v Sloveniji bo treba več spregovoriti že v bližnji prihodnosti.
- Treba je pričeti z dejavnostmi za pripravo strategije izobraževanja in usposabljanja odraslih v Sloveniji, ki je temelj nadaljnjega razvoja tega področja.

Meri Lorenčič (meri.lorencic@doba.si), DOBA EPIS

Na poti do znanja

Zaposleni niso zadovoljni z možnostmi izobraževanja

Veliko ljudi je na delovnem mestu nezadovoljnih. Razlogi za to so različni, pri tem pa je za delodajalce najbolj pomembno to, da nezadovoljen posameznik slabše opravlja svoje delo. Zaradi tega podjetja pogosto preverjajo in merijo zadovoljstvo zaposlenih in glede na rezultate iščejo primerne ukrepe.

Zadovoljstvo z delom spada k naravnosti do dela. Definira se kot želeno ali pozitivno čustveno stanje, ki je rezultat posameznikove ocene dela ali doživljanja in izkušen pri delu. Pri zadovoljstvu govorimo o individualni čustveni reakciji na delovno okolje.

Zadovoljstvo lahko merimo na različne načine:

- Najpogostejša je **kvantitativna metoda**. Pri tej obliki se oblikuje vprašalnik, ki našteva različna področja dela. Pri vsakem od njih zaposleni oceni (na primer z oceno od ena do pet), koliko je s tem zadovoljen. Ocenjevanje s standardiziranim vprašalnikom je periodično: opravimo ga, na primer, enkrat ali dvakrat na leto, lahko celo pogosteje. Pri vsakem področju dela dobimo odstotke oziroma oceno zadovoljstva. Rezultate lahko primerjamo po oddelkih (kje so najbolj in najmanj zadovoljni), obdobjih (upada ali narašča), podjetjih ipd. Prednosti kvantitativne metode merjenja zadovoljstva so ravno v tej primerljivosti, kar omogoča tudi, da zlahka sledimo spremembam. Obenem dobimo tudi iskrene odgovore, saj je ocenjevanje anonimno.
- Podjetja lahko za merjenje zadovoljstva uporabljajo tudi **kvalitativne metode** – bodisi samostojno ali kot dodatek h kvantitativnim. Tovrstne metode podjetja uporabljajo bistveno redkeje kot kvantitativne, čeprav z njimi lahko odkrijemo tudi vzroke (ne)zadovoljstva, saj zaposleni ne podajajo zgolj števil, ampak obra-

zložitve, mnenja, pripombe, ideje itd. Kvalitativne podatke najpogosteje izhajajo tudi iz skupinskih diskusij in intervjujev z zaposlenimi.

Podjetja se odločajo za eno ali drugo metodo, glede na to, kaj želijo doseči oziroma izmeriti. Če meritve niso še nikoli opravili, je nujno začeti s kvalitativnim merjenjem, trdijo strokovnjaki. To nam namreč omogoča, da definiramo in vključimo vse dejavnike, ki so zaposlenim pomembni in ki jih bodo ocenjevali s standardiziranim vprašalnikom. Na podlagi rezultatov se lahko nato odločimo za nadaljnje kvalitativno merjenje vseh ali le določenih področij, na primer tistih, pri katerih je zadovoljstvo najmanjše ali razlika med oddelki največja. O zadovoljstvu zaposlenih lahko ugibamo tudi posredno: iz analiz izostajanja z dela, fluktuacije zaposlenih, pritožb in pohval zaposlenih, medijev, govoric, forumov ...

Najbolj obsežen projekt merjenja zadovoljstva zaposlenih je *Slovenska organizacijska klima -SiOK*, ki poteka že od leta 2001. Projekt je nastal pod okriljem Gospodarske zbornice Slovenije na pobudo nekaterih slovenskih podjetij, ki se zavedajo pomena klime in zadovoljstva v podjetjih. Vodilna ideja projekta, ki se sedaj izvaja vsako leto, je primerjalno raziskovanje klime in zadovoljstva z namenom povečati zavedanje o njunem pomenu in o pomenu ustreznih metod za njun razvoj. V letu 2001 je sodelovalo 26 organizacij, naslednje leto že 51, leta 2003 62 in lani kar 90. Kvantitativno raziskavo izvajajo z vprašalnikom na reprezentativnem vzorcu oziroma pri nekaterih organizacijah kar na celotni populaciji.

Vprašalnik zadovoljstva meri zadovoljstvo posameznika z različnimi vidiki njegovega dela: s samim delom, z vodstvom organizacije, s sodelavci, z neposredno nadrejenim, z možnostmi napredovanja, s plačo, s položajem v organizaciji, z delovnimi pogoji (oprema, prostor, zaščitna sredstva), z možnostmi za izobraževanje, s stalnostjo zaposlitve in z delovnim časom. Rezultati za SiOK 2004 kažejo, da je ocena splošnega zadovoljstva v slovenskih organizacijah 3,42 (najvišja ocena je 5). Glede na prejšnja leta, zadovoljstvo rahlo upada, saj je bila leta 2003 ocena 3,44, leto prej 3,43 in leta 2001 3,53.

Zaposleni v slovenskih podjetjih so najbolj zadovoljni s sodelavci (4,00) in stalnostjo zaposlitve (3,96). Na splošno jim dokaj ustreza tudi delovni čas (3,81), samo delo (3,76) in njihov neposredno nadrejeni (3,65). Nato sledijo slabši rezultati, kjer bi podjetja lahko marsikaj izboljšala. Tako zaposleni niso najbolj zadovoljni z možnostmi izobraževanja (le 3,29), delovnimi pogoji (3,25), s položajem v organizaciji (3,25) in z vodstvom (3,17). Na koncu lestvice sta še dve področji: zaposleni so najbolj nesrečni zaradi slabih možnosti napredovanja (le 2,81) in še bolj zaradi plače (2,63).

Celoten članek in primere slovenskih podjetij si lahko ogledate na spletni strani <http://www.edupool.net/znanje/znanje.htm>.

Tanja Stanković (tanja.stankovic@siol.net), Edupool

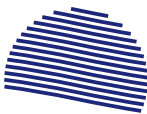
POSVETI/KONFERENCE

FLEAT 5 Conference
(Konferenca FLEAT 5)

**Foreign Language Education And Technology Conference
(Konferenca o učenju tujih jezikov in izobraževalni tehnologiji)**

Provo, Utah, ZDA, od 5. do 10. avgusta 2005

Za podrobnejše informacije o konferenci lahko pišete na e-naslov cw136@byu.edu ali pa si ogledate spletno stran <http://ce.byu.edu/cw/fleat5/>.

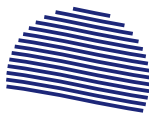

4th International Conference
(4. mednarodna konferenca)

**New Horizons in Industry, Business and Education - NHIBE 2005
(Nova obzorja v industriji, poslovanju in izobraževanju)**

Corfu, Grčija, 25. in 26. avgust 2005

Za podrobnejše informacije o mednarodni konferenci lahko pišete na naslov: Heliotos Conferences, Ypsilantou 28, 172 36 Dafni, Athens, Greece (tel.: +30 210 9730697, faks +30 210 9767208, e-naslov: nhibe2005@heliotospos.net) ali pa si ogledate spletno stran <http://nhibe2005.conferences.gr/>

European Conference on Educational Research
- ECER 2005

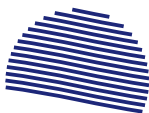
(Evropska konferenca o raziskovanju izobraževanja)

**Education and Knowledge Economies
(Izobraževanje in gospodarstvo znanja)**

Dublin, Irska, od 7. do 10. septembra 2005

Natančnejše informacije lahko dobite na spletni strani:

<http://www.ucd.ie/ecer2005/index.html>.

10th International Conference on the History of
Adult Education

(10. mednarodna konferenca o zgodovini izobraževanja odraslih)

**Lifelong Learning as a Factor of World-wide Migration:
Historical and contemporary perspectives
(Vseživljenjsko učenje kot dejavnik preseljevanja v svetu:
zgodovinski in sodobni pogledi)**

Helsinki, Finska, 8. do 11. september 2005

Za podrobnejše informacije o mednarodni konferenci lahko pišete na naslov: SFV Association, Attn. Ms Christine Romberg, P.O.B 198, 00121 Helsinki, Finland (tel.: +358 9 6844 570, +358 9 6844 5712, faks: + 358 9 6844 5715, e-naslov: esva@sfv.fi). Konferenčna spletna stran: <http://www.sfv.fi/esva>.

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Bralcem Novičk sporočamo, da bo knjižnica ACS od 18. julija do 15. avgusta zaprta zaradi dopusta.
Želimo vam prijetno počitnikovanje.

OPALK, Vesna

Vloga mentorja in podjetja pri strokovnih praksah : priročnik za usmerjanje mentorjev in vzpostavitev učinkovitega programa strokovne prakse v podjetju Ljubljana : Pedagoški center Ekonomske fakultete, 2003. III, 26 str. ; 24 cm. (Zbirka Priročniki za predavatelje in mentorje)

POSVET o e-izobraževanju 2004 : (25. november 2004, Gozd Martuljek). (Ljubljana) : Inter-es, 2004. 23 str. : ilustr. ; 30 cm

PRAVICA do učenja : priročnik / (uredili Maja Radinovič Hajdič in Sabina Jelenc Krašovec). Jesenice : Ljudska univerza Jesenice, 2003. 100 str. : ilustr. ; 22 cm. Dostopno tudi na: <http://www.right-to-learn.com/pdf/prirocnik.pdf>

PROMOTING critical practice in adult education / Ralf St. Clair, Jennifer A. Sandlin, editors. San Francisco : Jossey-Bass, cop. 2004. 110 str. ; 23 cm. (New directions for adult and continuing education ; no. 102)

PUBLICATIONS on accending, candidate and South Eastern European countries 1998-2004 (Elektronski vir). Torino : European Training Foundation = ETF, 2004. 1 optični disk (CD-ROM) ; 12 cm

REFLECTIONS on lifelong education and the school : brief papers and notes containing some thoughts on the theory and application of lifelong education as seen in the context of school curriculum, adult education, and similar areas / edited by R. H. Dave. Hamburg : Unesco Institute for Education, 1975. 80 str. ; 21 cm. (UIE monographs ; 3)

RIGHT to learn (Elektronski vir) : manual / (edited by Maja Radinovič Hajdič and Sabina Jelenc Krašovec). Jesenice : Ljudska univerza, 2003. 1 optični disk (CD-ROM) ; 12 cm

SKILLS development through distance education / Arun K. Mishra and John Bartram, editors. Vancouver : Commonwealth of Learning, 2002. XVIII, 134 str. : ilustr. ; 28 cm. (Perspectives on distance education) (The Commonwealth of Learning). Dostopno tudi na: http://www.col.org/Skills_Development.pdf

SUPPORTING equity in higher education : a report to the Minister for Education and Science. - (Dublin) : Department of Education and Science, 2003. - 84 str. : graf. prikazi ; 30 cm. Dostopno tudi na: http://www.education.ie/servlet/blobServlet/he_supporting_equity.pdf

UČITELJSKI poklic v Evropi : profil, trendi, hotenja : nižje splošno sekundarno izobraževanje. Poročilo 3, Delovne razmere in plačilo / (prevedla Romana Mlačak). Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, 2004. XXX, 192 str. : ilustr. ; 23 cm. (Pomembne teme v izobraževanju v Evropi ; zv. 3)

UČNO podjetje v sistemu usposabljanja odraslih v Sloveniji : zbornik predavanj, konferenca, 22. oktober 2004 / (uredniki Cveto Uršič, Janez Vidmar, Zdenka Wltavsky). 1. izd. Ljubljana : Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo, 2004. 63 str. ; 24 cm : ilustr.

ZAMAN, Maja

Poslovni študijski primeri : priročnik za pisanje poslovnih študijskih primerov in njihovo uporabo pri poučevanju. Ljubljana : Pedagoški center Ekonomske fakultete, 2002. III, 32 str. : ilustr. ; 24 cm. (Zbirka Priročniki za predavatelje in mentorje)

BRENK, Erika

Izobraževanje odraslih v Sloveniji : izvajalci in programi 2004/2005 : poročilo in analiza. Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 2005. 35 str. : graf. prikazi, tabele ; 30 cm

HOZJAN, Dejan

Izobraževanje v Sloveniji : različica B. Ljubljana : Edupool, 2004. 72 f. : graf. prikazi, tabele ; 30 cm

ADULTS learning mathematics across borders : a Grundtvig project of Belgium, Denmark, the Netherlands and Norway / Mieke van Groenestijn, editor. - 'n-Herogenbosch : Centrum voor innovatie van opleidingen = CINOP, cop. 2003. - 198 str. : ilustr. ; 30 cm

BARRY, Robert

Teorija o skoraj vsem : (za skoraj vsakogar) : znanstveno in religiozno iskanje dokončnih odgovorov / Robert Barry ; (prevedel Davorin Flis). - Ljubljana : Vodnikova založba, 1998 (v Ljubljani : Dan). - 154 str. ; 20 cm

CLARKE, Alan, 1952-

Online resources in the classroom : using the World Wide Web to deliver and support adult learning / Alan Clarke and Claudia Hesse. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, 2004. - v, 54 str. : ilustr. ; 24 cm. - (E-guidelines ; 1)

DUKE, Christopher, 1938-

Learning communities : signposts from international experience / Chris Duke. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, 2004. - 26 str. ; 30 cm. - (A NIACE briefing paper)

FENWICK, Elizabeth

Adolescenca : priročnik preživetja za starše in mladostnike / Elizabeth Fenwick and Tony Smith ; fotografije Barnabas Kindersley ; (prevedel Uroš Kalčič). - Ljubljana : Kres, 1997. - 284 str. : ilustr. ; 24 cm

HARDCASTLE, Phil

Digital cameras in teaching and learning / Phil Hardcastle. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, 2004. - 32 str. : ilustr. ; 24 cm. - (E-guidelines ; 2)

OWEN, Glyn

E-learning in outreach / Glyn Owen and Khawar Iqbal. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, 2004. - VI, 51 str. : ilustr. ; 24 cm. - (E-guidelines ; 4)

SCHWARZ, Aljoscha A.

Moč podzvesti : nevrolingvistično programiranje / Aljoscha A. Schwarz, Ronald P. Schweppe ; (prevedla Tanja Viher). - Ljubljana : Mladinska knjiga, 2005 (Ljubljana : Euroadria). - 192 str. : ilustr. ; 22 cm. - (Zbirka Ogledalo)

SLOVENSKA konferenca Ravnanje z ljudmi pri delu (2001 ; Čatež)

Ravnanje z ljudmi pri delu = Human resource management / Slovenska konferenca, Čatež, oktober 2001. - Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2001. - 80 f., (10), 16, 28 str. : ilustr. ; 30 cm

YEO, Stephen

Organic learning : mutual enterprise and the learning and skills agenda / Stephen Yeo. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, 2000. - IV, 31 str. ; 30 cm. - (A NIACE policy discussion paper)

ADULT learning at a glance : the UK context, facts and figures 2004. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, 2004. - vi, 53 str. ; 30 cm : graf. prikazi, tabele

BARTRAM, Sharon

Training needs analysis toolkit : a resource for identifying training needs, selecting training strategies, and developing training plans / Sharon Bartram and Brenda Gibson. - 2nd ed. - Amherst (Massachusetts) : HRD Press, cop. 2000. - VIII, 209 str. : ilustr. ; 28 cm + 1 disketa

CORT, Pia

Vocational education and training in Denmark : short description / Pia Cort ; (edited by J. Michael Adams... [et al.]). - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, cop. 2002. - 44 str. : graf. prikazi, tabele ; 30 cm. - (Cedefop Reference series ; 36, ISSN 1562-6180)

EARLEY, Peter

Leading and managing continuing professional development : developing people, developing schools / Peter Earley and Sara Bubb. - London : Paul Chapman, 2004. - XIV, 208 str. ; 30 cm : ilustr.

ECCLESTONE, Kathryn

Understanding assessment and qualifications in post-compulsory education and training : principles, politics and practice / Kathryn Ecclestone. - 2nd ed. - Leicester : National Institute for Adult Continuing Education = NIACE, 2005. - 122 str. : ilustr. ; 24 cm

EMBRACING and enhancing the margins of adult education / Meg Wise, Michelle Glowacki-Dudka, editors. - San Francisco : Jossey-Bass, cop. 2004. - 95 str. ; 23 cm. - (New directions for adult and continuing education, ISSN 1052-2891 ; no. 104)

ESSOM, Jackie

ICT mentors : a support skills resource for volunteers and programme co-ordinators in community and voluntary organisations / Jackie Essom. - Leicester : National Institute of Adult Continuing Education = NIACE, cop. 2003. - XII, 99 str. : ilustr. ; 30 cm

FOX, Roger, 1948-

The vocational education and training system in Ireland : short description / ?Roger Fox, Dymrna Harpur ; edited by: J. Michael Adams, Eleanaora SchmidŇ. - Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, cop. 2004. - 62 str. : ilustr. ; 30 cm. - (Cedefop Panorama series ; 83, ISSN 1562-6180)

HOGAN, Christine Frances

Practical facilitation : a toolkit of techniques / Christine Hogan. - London ; Sterling (Virginia) : Kogan Page, 2003. - XIV, 482 str. : ilustr. ; 24 cm

Peter Monetti (knjiznica@acs.si), ACS

Programoteka

javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle

www.acs.si/programoteka

Objavljamo javnoveljavne izobraževalne programe, ki so

* oblikovani izključno za odrasle

* na novo oblikovani v skladu z veljavno šolsko zakonodajo ali jim je bila v skladu z novo zakonodajo podaljšana veljavnost

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

17. - 23. 10. 2005

2 0 0 5

Deset let za *Slovenijo*, učečo se deželo

<http://tvu.acs.si>

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI
IZVAJALCI IN PROGRAMI 2004/2005

pregled več tisoč izobraževalnih programov in številnih organizacij po vsej Sloveniji

- Na spletni strani: www.acs.si/pregled

<http://izobrazevanje.acs.si>

IZOBRAŽEVALNA PONUDBA ACS

Objavljamo izobraževalne programe, ki jih za izobraževalce odraslih izvajamo v šolskem letu 2004/2005

- izobraževalni programi •
- strokovna, informativna in
- izobraževalna srečanja •
- aktualna izobraževanja ACS

Na vaša vprašanja odgovarjamo v Forumu na spletni strani <http://izobrazevanje.acs.si/forum>

na spletni strani **www.acs.si**

* za tiste, ki se želite izobraževati

* in za tiste, ki sami izobražujete

svetovalni kotiček ACS

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education